

здоров'я. Ці права з вільного пересування працівників не поширюються на відносини працевлаштування у так званій «державній службі».

Слід зазначити, що, хоча роль СПЕС у розвитку доктрини вільного пересування працівників є великою, все ж судову практику у цій сфері опрацьовано значно меншою мірою, ніж з вільного руху товарів. Принцип вільного пересування працівників більш врегульовано на «законодавчому» рівні, тому більше уваги треба приділити відповідним регламентам та директивам. [2, с. 85]

Отже, громадяни держав-учасниць Європейського Союзу мають право вільно пересуватись та працювати на території ЄС на підставі договорів. Обмеження права або дискримінація робітника недопустима, крім випадків передбачених договорами.

Список використаних джерел:

1. Основи права Європейського союзу: навч. посібник за заг. ред. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Наканорова О. В. Львів:2020.–218 с.
2. Тюріна О. В. Основи права Європейського Союзу : навч. Посіб. / О. В. Тюріна. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2012. – 100 с.

ЯКОВЕНКО М.В.

студентка Навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

СЬОХ К. Я.,

доцент кафедри конституційного права та прав людини

Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМАТИКА УНІВЕРСАЛЬНОСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Потрібно зазначити, що в сучасній науці, присвяченій даній проблематиці, відсутній єдиний підхід щодо сутності та механізмів забезпечення універсальних прав людини в сучасних умовах. Такий плюралізм пояснюється різним змістом, який вкладають дослідники в саме поняття «універсальні права людини». Якщо відштовхуватись від латинського “universum”, що означає всю об’єктивну реальність у часі й просторі, то стосовно прав людини це буде означати їх всеохоплюючий характер і застосовування до кожної людини або соціуму, незалежно від їх національності, релігії, культурних традицій, ментальних особливостей тощо.

Як відомо, базовим міжнародним актом, який фіксує такі права, є Загальна декларація прав людини 1948 року. Для Європи – Європейська конвенція із захисту основоположних прав і свобод людини 1950 року, Хартія

фундаментальних прав Європейського Союзу 2004 року. Виходячи з цих міжнародних правових актів, до таких прав, насамперед, відносяться право на громадянство, право на справедливе правосуддя, право на участь в управлінні державою, право на працю і підприємництво, право на освіту, право на доступ до культурних надбань свого народу і всього людства тощо.

Потрібно відмітити, що універсалізм, будучи об'єктивним наслідком глобалізму, в частині прав людини об'єктивно і закономірно визначає основу загальних стандартів цих прав. Водночас, як видається, він вимагає не тільки визначення стандартів, а й універсальності механізмів їх забезпечення. Мало визначити універсальні стандарти – необхідно забезпечити універсальні механізми гарантій таких прав. Лише в такому випадку універсальні права будуть не формально-юридичною констатацією, а реальною правомочністю суб'єктів цих прав. Саме тому, в сучасній науковій літературі, присвяченій даній проблемі, діапазон думок розходиться від позитивного з плюсом, до негативного з мінусом. Одні вважають, що універсальні права є реальним фактом сучасності, інші ж, навпаки, – що ці права визначають лише загальну основу стандартів прав людини.

Якщо виходити з того, що на сьогодні далеко не всі члени світового співтовариства ратифікували базові міжнародно-правові акти, які визначають універсальні права людини, то логічним буде констатувати, що такі права не є універсальними в планетарному масштабі. Більше того, коли ми говоримо, що універсальне право – це не лише стандарт, а й механізм реалізації і гарантії його, то вочевидь постає питання: чи є на сьогодні транснаціональні механізми забезпечення й відповідальності за порушення універсальних прав? Думається, що відповідь на це питання є далеко неоднозначною. На користь такої думки свідчить хоча б той факт, що більшість країн, де домінуючою ідеологією є іслам, розглядає універсальні права, як нав'язування їм західних традицій права, посяганням на їхній суверенітет, не сприймаючи їх апріорі. З іншого боку, видається хибною, до певної міри, позиція окремих дослідників, які схильні бачити в універсальних правах людини спробу експансії планетарної цивілізації західними соціальними цінностями.

По-перше, соціальні цінності, закладені в універсальних правах людини, апробовані практикою вже багатовікового державно-правового розвитку і засвідчили свою соціальну привабливість.

По-друге, очевидним фактом є те, що значна частина соціуму, який проживає на інших територіях, зокрема там, де домінуючою ідеологією є іслам, емігрує в той самий західний світ, бажаючи сприйняти його цінності, закладені, в тому числі, в універсальних правах.

Ставлячи питання про механізми гарантій універсальних прав, закономірно постає і цілий ряд інших питань, зокрема: де межа відповідальності національних і наднаціональних інституцій у частині забезпечення і гарантій універсальних прав? Коли і за яких умов міжнародні інституції мають законне право вмішуватись в суверенне право країни в частині універсальних прав? Відомий політик Маргарет Тетчер у своїй книзі «Искусство управления государством»,

відповідаючи на одне з цих питань і спираючись на Хартію фундаментальних прав Європейського Союзу, вказує, що захоплюючись кожною статтею цього документа, не можна не помітити певну мету: «мета полягає в підпорядкуванні суверенних держав, демократичних процедур прийняття рішень і національного законодавства міжнародним інститутам і групам тиску». Можна по-різному ставитись до позиції відомого політика, але фактом є, що Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу є волею кожного члена Європейського Союзу і власне Європейського Союзу – це по-перше.

По-друге: одним з основних принципів права Європейського Союзу є принцип поваги основних прав людини в національному і міжнародному праві. Звідси слідує, що право втручатись наднаціональним інститутам Європейського Союзу надане їм суверенною волею кожного з його членів.

Відповідаючи на питання, де межа відповідальності національних і наднаціональних інституцій в частині забезпечення і гарантій універсальних прав можна стверджувати, що ця відповідальність є спільною за умови, якщо це є взаємною суверенною волею цих інституцій. Проблема універсалізації прав людини в сучасних умовах ставить на порядок денний ще ряд питань, і зокрема – наскільки ці права враховують особливості того чи іншого цивілізаційного середовища? Чи можна взагалі об'єднати часом різні за своїм культурним, етнічним та іншими критеріями цивілізаційні середовища певним гібридом універсальних прав? У науковій літературі, яка присвячена цій проблемі, чітко простежуються два підходи.

Перший з них полягає в тому, що людство навіть за умов сучасних масштабних глобалізаційних процесів, в силу локальної і регіональної цивілізаційної специфіки, все ще не готове до встановлення універсальних підходів щодо прав людини. Інший підхід зводиться до того, що глобалізація є очевидним домінантним фактором, який формує загальнолюдські інтереси і цінності, і що на цій основі об'єктивно постає потреба створити єдині для всього людства універсальні права.

Справді, якщо аналізувати історію формування правових культур, то очевидно є їхня багатополарність. До прикладу, правова культура Китаю розглядає позитивні права людини під кутом їх соціалізації. В той же час, західноєвропейська і американська правові культури бачать ці права з позицій індивідуалізації. Проте, як видається, за формально-юридичною специфікою є багато спільного. Ця спільність, насамперед, у тому, що всі вони покликані забезпечити соціальну гармонію, в основі якої взаємна відповідальність різних соціальних прошарків один перед одним – з одного боку, держави і суспільства – з іншого. Все це цілком вписується в позитивні права людини як з позиції їх соціалізації, так і з позиції їх індивідуалізації. В той же час не можна не бачити (це засвідчує сучасна державно-правова практика), що в сучасному глобалізованому світі мають місце крайньорадикальні внутрішні особливості правових культур, в яких національні, релігійні та інші компоненти є домінантними. Це проявляється в національних конфліктах. Прикладом може бути іудейсько-мусульманське протистояння. Тому, ігнорування цим фактором,

а тим паче нав'язування подібним регіонам універсальних прав, видається передчасним.

Приведений аналіз окремих аспектів проблеми універсалізації прав людини в сучасних умовах засвідчує, що ця проблема є надзвичайно актуальною як в теоретичній, так і практичній площинах.

Власне сама проблема універсальних прав є достатньо складною і багатогранною. Цим, зокрема, пояснюються і різні підходи до їх сутності та перспектив реалізації. Очевидним є те, що, з одного боку, процес універсалізації прав людини, як в частині нормативній, так і в частині інституційній, має місце.

Список використаних джерел:

1. Глухарева Л.И. Права человека в современном мире / Л.И.Глухарева. М.: Юрист, 2003. – 304 с.
2. Марченко М.Н. Государство и право в условиях глобализации / М.Н. Марченко. – М.: Проспект, 2011. – 399 с.
3. Тетчер М., Искусство управления государством. Стратегия для меняющегося мира / Пер. с англ. – 2-е изд. / М.Тетчер – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 503 с.